

BOOKA.

Knjiga **150**

DANIJELA KRIN
**LJUBAV U SLUČAJU
OPASNOSTI**

Naslov originala
Daniela Krien
Die Liebe im Ernstfall
© 2019 Diogenes Verlag AG Zürich

ZA IZDAVAČA
Ivan Bevc
Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Cara Dušana 68
office@booka.in

www.booka.rs

IZVRŠNA UREDNICA
Sanja Bogićević

PREVOD S NEMAČKOG
Ivana Nešić

LEKTURA
Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA
Jasna Dimitrijević

PRELOM
Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA
Danica Čudić

ŠTAMPA
DMD Štamparija

Beograd, 2021.

Sva prava zadržana.
Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

DANIJELA KRIN
**LJUBAV U SLUČAJU
OPASNOSTI**

Prevela Ivana Nešić

Paula

Dan kada Paula shvata da je srećna jedna je martovska nedelja.

Pada kiša. Počela je još tokom noći i od tada ne prestaje. Dok se Paula budi oko pola devet, kiša dobuje po kosom prozoru spavaće sobe. Ona se okreće na bok i navlači ćebe do brade. Nijednom se nije probudila tokom noći. Ne može da se seti ni snova.

Usta su joj suva, a lagan pritisak u glavi podseća je na proteklo veče. Vencel je spremio večeru i uz nju otvorio francusko crveno vino. Nakon toga su sedeli jedno pokraj drugog na sofii i slušali muziku – Malerovu *Pesmu o zemlji*, Betovenovu poslednju sonatu za klavir, Šubertove, Bramsove i Mendelsonove kompozicije. Na *Jutjubu* su pronalazili različite izvođače, koje su upoređivali i kao deca se radovali kad bi im se mišljenja poklopila.

Paula je mogla da ostane kod njega, da provede noć s njim, ali rekla mu je da je zaboravila lekove kod kuće. *Hidrokortizon* joj se nalazio u torbi. Ono što nije imala bili su četkica za zube i sredstvo za čišćenje lica. Vencelu bi te stvari bile nebitne i nagovarao bi je da ostane.

U taksi je ušla oko dva ujutru. Vencel je stajao ispred kuće sve dok automobil nije zašao za krivinu.

Dohvata flašu vode koja se nalazi pored kreveta i pije, pa uključuje telefon i čita njegovu poruku. *Dobro jutro, najdraža. Kao i svakog jutra najpre pomislim na tebe.* Javlja joj se svakog jutra i svake večeri. Već deset meseci, bez izuzetka.

I Leni se Vencel dopada, a i Vencelu se dopada Leni.

Pri prvom susretu ju je impresionirao kad joj je za nekoliko sekundi nacrtao portret. Sličnost je bila neverovatna, i Leni je poželela još, kako bi se hvalila u školi.

Paula gleda na sat. Još devet sati do Leninog povratka. Baćice stvari na pod, promrmljati *Zdravo* i povući se u sobu ili isporučiti izveštaj o tome kako je provela vikend, bez tačke i zareza, koji će uključivati fotografije njene nove polusestre i hvalospeve Filipinom kulinarskom umeću.

Dok odgovara na Vencelov jutarnji pozdrav, Paula žudi za njim.

Ujutru je njena želja za njim najveća. Dok pristavlja kafu u kuhinji, piše mu nedvosmislenu poruku.

Otkako je Vencel tu, Leni joj vikendom manje nedostaje. A šta se tu i može? Leni više nije dete. Ujutru pred ogledalom vežba različite vrste osmeha, iseca rupe na pantalonama, nosi majice koje joj naizgled nehajno spadaju s ramena, koristi sjaj za usne i šalje zagonetne poruke na četu odeljenja 7b, koje se uglavnom sastoje od emodžija i skraćenica. Ponekad priča bez prestanka, samo da bi odmah zatim utonula u agresivnu tišinu. Sama izlazi na kraj s noćnim morama, a Paula već dugo nije videla svoju ćerku nagu. Čak ni onda kada ju je Leni jednog jutra pitala da li s trinaest godina već može imati opuštene grudi. Pregledala je grudi i ustanovila

da imaju *tako neki oblik*. A onda je desnom rukom pokazala smešno preteran oblik u vazduhu, držeći levu ruku pritisnuto uz gornji deo tela. I čak i pre nego što je Paula uspela išta da odgovori, Leni ju je optužila da je od nje nasledila samo ono najgore, pegice i svetao ten, riđu kosu i čukljava kolena, kratkovidost i to što je glupa za fiziku i hemiju.

Nasleđivanje je stvar slučaja a ne izbora, primetila je Paula i poželela da pomiluje ćerku po kosi. Ali Leni se izmakla, istrčala napolje i zalupila vrata. Nedugo zatim ponovo se vratila i bacila se Pauli u naručje, kao da će se napuniti za naredni period distance.

Kiša i dalje pada. Paula cedi narandže i pravi penu od mleka za kafu. Na stolu je buket lala.

Još prošle godine bi je dužina predstojećeg dana ispunila panikom. Počela bi da čisti ili pere, otišla da džogira ili u bioskop, pozvala Judit da se odvezu do njenog konja. Bilo bi svejedno šta radi, važno je bilo samo da *nešto* radi. Jer u suprotnom bi došli demoni da je progone.

Nakon razvoda od Ludgera često se pitala kada je započeo kraj. Kada su se stvari otele kontroli?

Johanina smrt je bila kap u prepunoj čaši. Ali s vremenom je svoj poraz počela da pripisuje drugim, ranijim događajima, dalje, sve dalje u prošlost, sve dok nije ponestalo prošlosti.

A sve je započelo proslavom.

Paula i Judit su slučajno navratile kad se otvarala bio-radnja u Sudforštatu. Bile su na jezeru, nage ležale na suncu, mazale jedna drugu kremom, jele sladoled i privlačile poglede. Zadovoljne sobom i efektom koji su postizale, potom su

se pored Vildparka i Auvalda biciklima odvezle nazad u grad, gde je još uvek visila lepljiva vrućina.

Još izdaleka su videle balone, žardinjere pune cveća i mnoštvo ljudi ispred radnje. Poželele su da popiju nešto hladno i zastale.

Ludger je stajao nedaleko od vrata kad su ušle u radnju. Paula ga je odmah primetila. Kasnije je rekao da je i on nju spazio krajičkom oka i da ju je pratio pogledom. Paula je nosila haljinu bez bretela boje mahovine i letnji šešir ispod koga su bujali riđi uvojci.

Napolju je sunce žarilo, miris izduvnih gasova i lipa širio se ulicama i povetarac bi povremeno uneo lepljivo-slatku mešavinu u radnju. Ludger je nosio lanenu košulju. Kosa mu je bila plava, oči su mu bile plave. Nije bio neki zavodnik.

Nedugo zatim napustili su proslavu. Gurali su bicikle jedno pored drugog i ćaskali.

Ludger je stalno pogledavao prema njoj, ali nije je dugo gledao u oči. Kad bi duže govorio, zastao bi.

Kao i Paula, birao je put po hladovini.

Na obali reke nehajno joj je pomilovao ruku.

Na klupi u parku pod večernjim svetlom ga je poljubila.

*

Tokom prvih nedelja viđali su se svakoga dana.

Sastanci su počinjali pod bukvom u Klara parku. Paula, koja bi uvek stigla ranije, videla bi ga kako skreće na put svojim trkačkim biciklom i još izdaleka bi mu mahnula. Sva-ko ponovno viđanje započinjalo je blagom nelagodnom koja je nakon prvog poljupca nestajala.

Od drveta bi krenuli u šetnju kroz parkove i okolne četvrti. Pauli se dopadao način na koji bi nakrivio glavu i zablistao kad bi je pogledao. Dopadali su joj se njegov dubok glas i

miran govor. Njegova potreba za kretanjem bila je zarazna, njegovo znanje o ekološkoj gradnji, samoodrživom životu i flori i fauni ostavljalo je dubok utisak na nju.

Ludger ju je često posećivao i u knjižari.

Nekad bi videla kako mu glava izranja prva, dok se pokretnim stepenicama penjao na odeljenje beletristike. Nekad bi je iznenadio dok je zauzeta sortiranjem ili naručivanjem. Tada bi joj diskretno dotakao šaku ili ruku, a ona bi se okrenula ka njemu i osetila tajnu radost jer kolegince sigurno primećuju koliko je zgodan.

Zajedničke noći su provodili kod njega. Samo je jednom prenoćio u njenom stanu, koji je tada delila s Judit. Utroje su jeli picu i pili crveno vino. Ludger je sa svake teme skretao razgovor na svoje polje rada – ekološki otisak koji čovek ostavlja i kako ga što više smanjiti. Svaki čas bi prekinuo Judit kako bi produbio temu, kako bi ispravio neki njen netačan iskaz.

Paula je videla kako njena drugarica tapka nogom, videla je napetost oko njenih usana, i znala je.

Judit je narednog dana došla u njenu sobu. S hrpom medicinskih knjiga u rukama, objasnila je Pauli kako joj je potreban mir u stanu jer se bliži ispitni rok i da bi bilo bolje da Ludger neko vreme ne dolazi.

*

Noću su ležali pripijeni jedno uz drugo.

Noge ili ruke su im se uvek dodirivale. Paula bi se ispružila preko njegovih leđa i brojala udarce zvona s crkvenog tornja preko puta, i ako bi ostalo još dovoljno vremena do jutra, stavila mu ruku među noge.

Nije joj bilo važno kako su vodili ljubav i što je Ludger za sve što su radili govorio ovo. Sviđa ti se ovo? Želiš li ovo? Nije

se ni čudila što se povukao kad je prvi put jezikom krenula da istražuje skrovita mesta njegovog tela. Na kraju joj je dopustio. Ležao je sasvim mirno, ruku prekrštenih iznad lica.

Nakon toga bili su otvoreni jedno prema drugom.

Ludger joj je pričao o smrti svojih roditelja. Dok je govorio kako ih je kamion prikleštio na kraju kolone, glas mu je postao ukočen. Pošli su kod njega. Nekoliko dana pre toga je diplomirao na arhitekturi.

Paula ga je poljubila u ramena i vrat, a on joj je spustio glavu na grudi.

*

Nekoliko meseci nakon što su se upoznali, Ludger ju je zamolio da svrati do njegove kancelarije. Zvučao je uzbuđeno, ali nije želeo da joj otkrije razlog. Kada se Paula pojavila u kancelariji *Brinkman & Kron*, braća Brinkman su se istovremeno okrenula u svojim stolicama i nasmešila se. Ludger je pognuo glavu, uhvatio Paulu za ruku i poveo je u salu za konferencije.

Na stolu se nalazio plan stana. Nalazio se u potkrovlju s četiri metra visokom tavanicom i imao tri stotine kvadrata. U jednom dahu joj je objasnio na kojim mestima će podesti strukturirati prostor, gde će se nalaziti stepenice koje vode do otvorene galerije i zašto će stan funkcionisati bez zasebnih soba, čak i bez pregradnih zidova. Ponesen sopstvenim oduševljenjem, na kraju je, kao usput, izjavio: *Ovde ćemo živeti.*

Paula ništa nije rekla. Trebalo joj je par trenutaka da shvati šta se dešava.

Setila se koliko je često pominjao da ga deprimira crkva preko puta njegovog stana. Ludger nije želeo svakodnevno podsećanje na to kakve velelepne građevine su kršćani, kako ih je zvao, podizali svom Bogu.

Šta kažeš?, pitao ju je. *Raduješ li se?*

Narednog dana su se biciklima odvezli na gradilište. Sreli su se ispod bukve u parku. Noseći kape, šalove i rukavice odvezli su se u jednu od onih četvrti u koje bi Paula retko zalutala, ali kojima je Ludger predviđao nagli procvat. Potkrovlje se nalazilo u kaldrmisanoj ulici prepunoj drveća, gledalo je na kanal i bilo veliko kao železnička stanica. U blizini ne samo da nije bilo crkava nego ni mnogo čega drugog. Pred njom se nalazilo neočišćeno zdanje, unutra je bilo hladno i prvi impuls joj je bio da ode odatle što pre.

Ludger je položio plan na pod. Prošao je halom, proverio kvalitet zidova i prozora i počeo da opisuje. Uskoro je Paula videla kuhinjski deo na drvenom podestu, uskoro je osetila brodski pod pod nogama, popela se stepeništem do spavaćeg dela i pregledala čitav prostor, naslonjena na gelender na galeriji.

*

Rastanak od Judit joj je teško pao.

Zajedno su stanovale dobrih pet godina. Niko joj nije bio tako blizak. Kao bebe su ih majke gurale jednu pored druge u gotovo identičnim kolicima, išle su u iste jaslice, isti vrtić, istu školu. Zajedno su krizmane, dobile su menstruaciju istog meseca iste godine i obe su napustile Naumburg sa osamnaest godina. Judit je otišla na studije medicine u Lajpcig, Paula u školu za prodavca u knjižari u Regensburg.

Prilikom preseljenja je Judit neodlučno stajala na putu. Čutke je slušala hvalospeve o potkrovlju i još i pre nego što je poslednja kutija iznesena oprostila se od Paule.

*

Prvih meseci njihovog zajedničkog života za Ludgera je postojala samo jedna tema – projekat renoviranja u centru grada. Radilo se o kući iz sedamnaestog veka. Uprkos renoviranju, stalno su se javljali vlaga i buđ. Prvobitno angažovan arhitekta povučen je s projekta. Nova projekcija troškova bila je višestruko veća od prvobitno predložene gornje granice, i Ludger je iskoristio tu priliku. Stavio je najnižu moguću ponudu. Bila je tako povoljna da je pobudila nepoverenje, a rešenje je delovalo isuviše dobro da bi bilo istinito.

Pronalazač ove metode, restaurator Hening Grosešmit, uspešno je isprobao *temperiranje* po principu raspodele toplote u brojnim zamkovima i muzejima. Ludger je bio njegov učenik. Više puta je pohađao Grosešmitove seminare.

Umesto uobičajenih grejnih tela, u spoljne zidove, ispod fasade, postavljale su se grejne cevi, i ravnomerno raspoređena toplota rešila bi problem vlage i buđi po svim površinama. Klima u prostorijama se poboljšavala, kao i kvalitet vazduha, a potrošnja energije i troškovi održavanja bili su niski.

Čak i tokom večere bi rasprostirao planove i objašnjavao Pauli koliko duboko ispod fasade će se cevi postavljati, od kog će se materijala praviti, u kojim je zgradama metod već uspešno primenjen. Reč *temperiranje* je izgovarao gotovo sa strahopoštovanjem, i nijednom planiranje predstojećeg venčanja nije u njemu izazvalo takvo oduševljenje.

Ludger je odbio crkveno venčanje, a Paula mu je udovoljila. Činilo joj se ispravnim da se složi radi ostvarivanja harmonije. Većina gostiju na venčanju bila je s njene strane. Ludger je pozvao braću Brinkman sa suprugama i tim koji je već bio tu prilikom preseljenja. Niko od njegove rodbine nije došao. Njegovi kontakti svodili su se na kolege, klijente i majstore.

Paula se starala o planiranju jelovnika, kao i o izboru pića, slanju pozivnica i dekoraciji stana. Ludger je jedino želeo da učestvuje u razgovoru o muzici.

Jeli su do pola noći. Ludger je birao najbolje pesme s džez ploča, pušeci i ponekad tiho pevušeci uz muziku, a kada je Paula nakon druge čaše vina spontano zaplesala, posmatrao ju je. Činio je to sa sebi svojstvenom posramljenošću, koju je Paula već poznavala.

Pognute glave i uzdignutih ramena, s flašom piva na usnama sedeo je tako i posmatrao ju je. Pratio ju je pogledom.

Kad mu se Paula spustila na krilo, spustio je pivo pored, položio ruke na njen struk i poljubio ju je. Odmah zatim ju je sklonio sa sebe i ustao. Telo mu je postalo napeto, pogled mu je obuhvatio prostoriju i oduševljeno je izjavio da je temperiranje najbolje rešenje i za ovaj stan.

Niko nije onakav kakav bismo želeli da jeste.

Paula se nadala da će vreme popuniti procep između želja i realnosti.

Kad nakon doručka izađe na balkon i gleda u dvorište, još uvek je u spavaćici. Ovo je Paulin peti stan u ovom gradu; napokon se dobro oseća.

Kaćunice i visibabe cvetaju u zajedničkom dvorištu koje je od susednih dvorišta odvojeno visokim zidom. Ispod Paule i Leni stanuje porodica s dvoje male dece, u visokom prizemlju stariji bračni par. Uglavnom miroljubivo koegzistiraju. Jedino dvorište dovodi do nesuglasica. Želja za redom starijeg bračnog para u sukobu je s neplanskim i retko uspešnim sadnjama porodice s prvog sprata. Ali ipak se svi poštuju i jednom godišnje prave letnju zabavu.

Paula polako odlazi na drugi kraj balkona, koji se proteže duž širine tri sobe, od kojih svaka ima izlaz na njega. Kiša polako popušta, a još nema odgovora od Vencela. Možda je u ateljeu i radi, možda još uvek nije pročitao poruku, možda je na putu prema njoj. U to da će poruka stići, ona ne sumnja.

Rukama prelazi preko drvene ograde balkona, svesna pokreta svojih ruku, svojih šaka, svog daha i činjenice da mora da se potrudi kako bi osetila svoje telo. Osećaj se ne nameće sam, bolovima, nepokretnošću ili preteranom iscrpljenošću. Odavno je prestala da podrazumeva sve ono što se naizgled podrazumeva.

Dok je bila u braku s Ludgerom pogled joj je bio upravljen u maglovitu budućnost, a nakon Johanine smrti u isuviše jasnu prošlost. Iza sebe začuje zvono i odlazi prema ulaznim vratima.

Vencel joj je doneo ukradeno cveće. Pronašao ga na putu kroz Rozental, i kasnije će biti raspoređeno po majušnim vazama u Paulinom stanu.

Kosu koja je počela da sedi je ošišao na nulu. Vencel je prvi muškarac koji ne pokušava da je oblikuje. Prvi koji se nekada stara samo o njenoj požudi. Prvi koga nije predstavila roditeljima.

Uzima ga za ruku i odlaze u spavaću sobu.

Dok je polako svlači, govori joj da legne na stomak i snažno je pritiska vrhovima prstiju od vrata do butina, i dok je širi, nakratko se priseća onoga što je zaključala u sebi. I onda mu priča o muškarcima. Priča mu koliko je daleko odlazila, šta je im sve dozvoljavala samo da bi osetila drugačiju vrstu bola. Bol koji bi nadvladao tugu koja je besnela u njoj poput oslobođenog demona. Kroz suze mu priča čega se stidela, šta joj se dopadalo *iako* se stidela i kako joj je podređivanje pomagalo da na nekoliko sati zaboravi smrt svog deteta. A

kada prestane da govori, on je ljubi, usnama sledi trag vrhova prstiju.

* * *

Na jutro venčanja probudio ju je nekakav zvuk. Prozor je ostao otvoren preko noći. Jedna ptica je uletela unutra. Panično je lepršala između lampi i nameštaja. Naletela je na okno i srušila se na pod, ponovo uzletela i ponovo nije uspešla da nađe put napolje.

Paula je iskočila iz kreveta. Otvorila je sve prozore. Srce joj je treperilo u grudima. Trgla bi se svaki put kada bi se ptica udarila. Ludger joj je pomogao. Zajedno su je jurili po velikoj sobi. Ali uzalud. Nije pronašla put napolje. Još je bilo rano; jutro je svitalo ružičastom svetlošću. Ptica je ležala na podu i odlučili su da sačekaju.

Ponovo u krevetu, Ludger se priljubio uz nju. Jednu ruku je prebacio preko nje, a glavu je zaronio u njenu kosu. Milovao joj je stomak vrhovima prstiju. Kada joj je drhtaj potresao telo, zaustavio se. Nedugo zatim, ponovo je zaspao.

Paula je slušala zamahe krila i kratke, prodorne ptičje kričke dok je pomerala prste među raširenim nogama. Pažljivo se izvukla iz njegovog zagrljaja. Legla je na stomak i zagnjurila lice u jastuk.

Kasnije ju je probudilo zvono budilnika. Odmah je ustala i pretražila sobu. Ptice više nije bilo.

*

Paula se s medenog meseca, koji su proveli na planinarenju po Vogezi, vratila ugodno iscrpljena. Pošli su od San Odil preko Kol du Krojcvog prema Kajzersbergu, pa presekli južno kroz rezervat prirode, praćeni promenjivim vremenom i – po Paulinom mišljenju – smrtno opasnim usponima

i spustovima. Ponekad bi satima bez reči hodali jedno za drugim jer su staze bile uske, a razgovor zahtevao previše energije. Potom bi ponovo išli jedno pored drugog i planirali budućnost.

Na tom dugom putu nisu susretali druge ljude. Obedovali su na stenama toplim od sunca, u ruševinama zamaka i starijim vojnim utvrđenjima.

Čim bi se zaustavili, Ludger bi izvadio karte. Posedovao je više karata, u različitim razmerama i stalno je pokazivao Pauli gde se tačno nalaze. Dok su jeli hleb, sir i jabuke, objašnjavao joj je rutu kojom će ići nekoliko narednih sati. Njegovo oduševljenje preciznošću karata u koje su ubeleženi i najmanji puteljci bilo je bezgranično.

U *farmerskim hostelima* u kojima su spavali, delili su zajedničke spavaonice s drugim planinarima. Samo tokom prve i poslednje noći desetodnevnog putovanja bili su smešteni u hotel, sa sopstvenim kupatilom i udobnim bračnim krevetom i samo su tokom te dve noći spavali zajedno. Ludger je stekao naviku da se posle toga zgrči s glavom na Paulinim grudima. Tako je najviše voleo da zaspi. Ako bi se Paula pažljivo izvukla, jer nije mogla da zaspi u tom položaju, povukao bi je nazad. I u dubokom snu bi joj se primicao čim bi im tela izgubila kontakt. Paula bi onda ustala s jedne strane kreveta, samo da bi ponovo legla s druge. Ali ipak joj se dopadala ta fizička potvrda njegove ljubavi.

*

Prvog dana na poslu nakon putovanja, kolegice su oslovljavale Paulu njenim novim imenom – Paula Kron. A kada je Marion koja je radila s njom na odeljenju beletristike na kraju tog dana povikala *Paula, muž ti je stigao!*, ispravila se i nasmejala.

Bio je to jedan od onih trenutaka koje ni nakon svega nije mogla da obezvredi.

Ludger je u farmerkama i lanenoj košulji stajao kraj stola sa upravo pristiglim knjigama i mahao joj. Zašto je zbog toga osetila ponos, nije umela da kaže.

*

Veo hormona se podigao.

Mnoge večeri je Paula provodila sama u stanu. Kada bi otvorila prozor prema kanalu, preplavio bi je slankasti miris prljave vode, a ako bi zatvorila prozor, postalo bi zlokobno tiho. Sopstveni glas joj je odzvanjao ogromnom prostorijom. Nije bilo odvojenih soba, samo kubus u sredini na kome se nalazio krevet.

Svake večeri je čekala na Ludgerov povratak. Projekat s temperiranjem ga je zaokupio kao nijedan drugi, i često je dolazio kasno. Tokom sati čekanja kuvala je ili čitala, telefonirala ili stajala kraj prozora, nikad ne zaboravljajući da sve to što radi – radi samo da bi prekratila vreme. Napetosti bi nestalo tek sa zvukom njegovog ključa u bravi i Paula se pitala da li je u pitanju zaista samo stan i praznina u njemu.

Ptice bi svaki čas zalutale u stan. Nisu sve uspevale da pronađu izlaz. Jednoga dana se na podu pored trpezarijskog stola našao golub slomljenog krila. Mrtav vrabac ležao je ispod prozora kroz koji je uleteo.

Od tada pa nadalje prozori su ostali zatvoreni.

*

Svake nedelje doručkovali su u kafeu „Telegraf“.

Ludger je čitao *Frankfurter algemajne cajtung* i *Noje zirher cajtung*, Paula Špigel i *Cajt*.

Vozili su bicikle duž obala Sale i Mulde, posećivali izložbe, išli u bioskop i svađali se oko izbora filmova. Ludger je voleo dokumentarce, Paula biografije umetnika. Ludger je zamerio Pauli da u realnosti ne bi mogla da podnese ni dan života Georga Trakla, ni nedelju dana života Kamij Klodel. Ona je njemu prebacivala da sve isuviše ozbiljno shvata, da nema smisla za humor, lakoće, a on je odvrtao da upravo ta lakoća, ta bezbrižnost uništava svet.

Svađali su se oko stvari za koje čak ne bi ni verovali da je oko njih moguće svađati se. On je vozio bicikl brže od nje. Nije se osvrtao. Preletao je semafore na kojima se upravo palilo crveno svetlo i vozio dalje, dok je Paula čekala na sledeće zeleno. On je birao i putanje. Znao je najbolji put od svake tačke u gradu do bilo kog mesta. Paulin prigovor bio bi odbačen najkasnije nakon pogleda na kartu, koju je uvek nosio sa sobom.

Ponekad bi namerno zaostala i pošla sopstvenim putem. Znala je koliko ga to ljuti i znala je da do pomirenja dolazi u krevetu.

Kada je bio besan, Ludger nije suzdržavao telesnu snagu. Seks bi bio slobodniji nego inače. I to su bile noći koje bi u Pauli budile nadu. Ostalih noći je ležala budna, izvlačila se iz njegovog zagrljaja i nije znala kud bi sa sopstvenom željom.

*

Iseljenje iz potkrovlja bilo je prva odluka na kojoj je Paula insistirala.

To nije bilo mudro. Cene stanova su rasle, a Ludger je bio u krizi.

Uprkos postignutom uspehu, nije bilo novih angažmana za temperiranje. Izgledalo mu je kao da mu je cilj nadomak ruke. *Brinkman & Kron* je mogao ubrzo da postane poznat kao

najbolji arhitektonski biro u oblasti ekološke gradnje. Odbijao je druge, unosne poslove i svađao se s braćom Brinkman.

U tom trenutku je beba u njenom stomaku bila dugačka oko osam centimetara. Mogla je da stavi palac u usta, uhvati pupčanu vrpcu rukama i živahno se mrdala.

Slika sa ultrazvuka ležala je na stolu između njih. Paula je plakala. Pričala je i molila. *Zidovi i sobe!*, ponavljao je Ludger tresući glavom. Krevet je dovoljno veliki za troje, a potkrovlje idealno za malo dete. U njemu se moglo igrati igara svih vrsta. Vožnja bicikla, skakanje na trambolini, ljuljanje – šta bi ona još?

Kada je ustajala od stola, Paula je obrisala suze s lica, uzela sliku s ultrazvuka i ubacila je u torbu.

U narednim mesecima vozila se svojom gazelom uzduž i popreko po gradu. Telefonirala je agentima za nekretnine i stanodavcima, razgledala brojne stanove i napravila uži izbor koji je jedne večeri predstavila Ludgeru.

Onda se ispostavilo da su ti stanovi u centru grada, što za Ludgera nije dolazilo u obzir, u ulicama bez drveća koje su samim tim bile neprihvatljive, u stanju za sređivanje u kom on ne bi mogao da živi, s komšijama koji su mu već iz priče bili antipatični. Odbijao je da živi vrata do vrata sa advokatima, poreskim savetnicima ili agentima za nekretnine. Mrzeo je njihove džipove iz kojih su na druge gledali s visine, za koje saobraćajna pravila kao da nisu važila i koje su parkirali u zaustavnoj traci. Zgražavao se nad njihovim statusnim simbolima, njihovim obaranjem drveća zarad novih parkinga, nad njihovim odsustvom svesti o stvarnom životu.

Dok je jednog dana stajala na balkonu delimično renoviranog četvorosobnog stana s pogledom na južni deo šume na

obali, na koji je Ludger napokon pristao, Paula nije osećala nikakvu radost. Bilo joj je muka od memljivog mirisa sremuša. Naslonila se na ogradu balkona i zatvorila oči.

Stan se nalazio u dvorišnoj zgradi. Nije bilo buke automobila, tutnjave tramvaja, samo zelene krošnje drveća i pojpptica. Do centra grada dolazilo se za deset minuta biciklom, kao i do oba njihova radna mesta. Stepenište je bilo puno bicikala i ni sa jednog prozora nije se mogao videti nijedan automobil. Bilo je savršeno.

Na dan preseljenja Paula je još mogla samo da posmatra i da daje upute radnicima. Imala je još četiri nedelje do porođaja. Noge su je bolele, cipele su joj stezale otečena stopala. Imala je gorušicu i bila neopisivo umorna. Najradije bi se poput puža uvukla u bezbednost svoje kućice.

Ali na kraju dana, usred ršuma od gajbi, kofera i delova nameštaja, još je samo krevet bio na svom mestu. I kada je napokon legla, Paula je pomislila na sve one besane noći koje je provela u njemu i na još uvek bezimeno dete u svom stomaku.

Beba je na svet došla dve nedelje pre termina, i to baš na taj krevet. Porođaj kod kuće bio je Ludgerova ideja. Judit, koja je stažirala kao lekarka u Hanoveru, ni reč nije rekla. Paula je znala šta njena prijateljica misli o tome. *Srednjovekovno*, rekla bi, *totalno glupo*.

Sopstvene strahove umirivala je znanjem da lekar može doći za nekoliko minuta, ukoliko bude neophodno. I kolege su je podržale u odluci da rodi kod kuće. Kružile su priče o multirezistentnim sojevima bakterija. Bolnica nije sigurnije mesto od sopstvenog kreveta.

Sada je klečala ispred njega i gledala nagore. Gola sija-lica visila je na kablu. Još nisu stigli da montiraju lustere i

unesu ormare. Prošlo je dvadeset minuta od njenog poziva. Uzmi taksu, rekla je bez neke nade. Ali, kao što je i očekivala, Ludger se biciklom dovezao do kuće. Čula je njegov ključ u bravi, njegove korake u hodniku i zvuk bačene torbe i onda – ništa više. Bol ju je preplavio, svest joj se svela na leđa i utrobu.

U narednih devet sati često je izlazio i ponovo ulazio. Kleknuo bi pored nje, legao pored nje, uzeo je za ruku ili joj obrisao znoj sa čela.

Gumicu za kosu!, viknula bi. *Isključi muziku!*, naredila bi, i *Zatvori prozor!*, i kada je babica napokon dozvolila da gura, već odavno nije imala snage za reči.

Ali kako su brzo detalji izbledeli, kako brzo bolovi bili zaboravljeni. Babica je položila bebu na Paulin stomak i kad je Paula videla da je u pitanju devojčica, utonula je nazad na jastuk smejući se. Ludger je prekinuo pupčanu vrpcu i nedugo zatim je Leni Antonija Kron sisala na Paulinim grudima.

*

Ludger je kod kuće ostao tri nedelje.

U ove tri nedelje on, ona i Leni bili su svet za sebe. Čak je i tokom dojenja ležao pored njih. Neophodne izlaske obavljao je što je brže mogao. Bili su kao energetska polja koje bi ostalo bez energije kada bi on napustio njihov zatvoreni krug.

Nije često radila s porodicama u kojima sve tako besprekorno funkcioniše, primetila je babica prilikom poslednje posete.

Poslednjeg zajedničkog dana ustali su pre svitanja. Paula bi rado poležala još malo. Tokom noći je došla Leni na svaka dva sata. Bila je toliko iscrpljena da joj je i odlazak do toaleta delovao prenaporno.

U parku nije bilo ljudi. Jutarnja izmaglica polegla je po travnjaku. Vladala je jesenja svežina. Kada su došli do bukve ispod koje su se na početku često sastajali, Ludger je spustio ranac, izvadio pijuk i ašov i počeo da kopa jamu. Kada je pijuk udario u koren, odbio se i umalo ga nije udario u glavu. Potražio je drugo mesto.

Leni je počela da plače. Ležala je u kolicima dobro ubundana. Mahala je rukama, a vrisci su parali tišinu. Paula je lju-ljala kolica napred-nazad. Biciklista je proleteo pored njih. Uskoro će staze biti pune biciklista, trkača i vlasnika pasa. Lagano se udaljila nekoliko metara od Ludgera. Tako, kao da nisu zajedno, kao da je samo prolaznica.

Nakon desetak minuta Ludger je iskopao rupu duboku do barih trideset centimetara. Ponovo je uzeo ranac. Izvadio je odmrznutu posteljicu iz plastične kese, neko vreme je držao u rukama i naposletku spustio u rupu. Onda je ispružio ruku prema Pauli.

Ruka mu je bila vlažna i Paula je osetila slatkast ukus u ustima.

Kada je rupa bila ponovo zatrpana, Leni je još uvek vrištala. Paula se okrenula i hitro pogurala kolica preko livade prema stazi. Samo se jednom osvrnula. Veliki pas je ciljano trčao prema mestu gde se sveža zemlja uzdizala iz zelenila trave.

Ali pre nego što je stigao do humke, okrenula se.

*

Sve je bilo drugačije kada je ostala sama s detetom.

Ritam njenog života pratio je potrebe novorođenčeta za hranom i snom. Sopstveno telo bilo joj je strano. Grudi su pripadale Leni, udovi su joj bili teški, kosa umršena, a stomak se veoma sporo vraćao u prvobitni oblik.

Kada bi Ludger došao kući, gledao je samo u svoju kćer. Ako bi je Paula nosila u rukama, posegao bi i bez pitanja je uzeo. *Tata je bio na gradilištu*, rekao bi, ili: *Tata je dobio novi posao*. A onda bi objasnio Leni zašto su niskoenergetske kuće podložne razvoju buđi, koje su prednosti glinenih panela, na koji će način oduševiti klijente temperiranjem i koje trave i biljke pogoduju ozelenjavanju ravnih krovova sa supstratom.

U večernjim časovima radio je po stanu. Ono što bi napravio bilo je lepo. Osvetljeni ormar u ostavi koji je sâm smislio, držač za odeću koji je sâm dizajnirao, ekstravagantne lampe – sve je bilo nesavršeno na savršen način.

Kada bi završio nešto, pozvao bi je. Onda bi ona došla i pohvalila ga, a njegova ruka bi potražila njenu.

Tek kasnije u krevetu, kad bi Leni ležala među njima, a on je opčinjeno gledao, Paula bi osetila nelagodu. Nežnost u njegovim očima bila je rezervisana samo za dete. Svaki zvuk koji bi ispustila dovodio ga je do ushićenja.

Stidela se svojih osećanja. Ali njegove emocije su je povređivale.

*

Nalazila se s Judit, koja je ponovo bila u Lajpcigu na specijalizaciji, koliko god je često mogla.

Pauli su se dopadali tako provedeni sati. S Judit je bila britkog uma, ironična, puna samopouzdanja. Ali što je više vremena provodila s njom, to joj je teže padao povratak u ono što bi bilo posle. I samim tim sve teže da skriva istinu od svoje prijateljice.

O noćima tokom kojih se budila od lupanja srca nije govorila. Kao ni o trenucima u kojima je sve delovalo pogrešno, kao greška koja se više ne dâ ispraviti. A ni o tome kako Ludger već mesecima nije spavao s njom. Pre porođaja je

beba bila u stomaku, nakon porođaja u krevetu. Poljubac na brzinu ujutru, kratak zagrljaj uveče. Između toga ništa.

Tih nedelja je Ludger često izjavljivao kako je srećan. Pauli je delovalo kao da ona plaća cenu te sreće. Kao da je živeo na njen račun. Što je on više energije imao, to se ona slabijom osećala. Što je opsednutije kovao planove, to je ona nemoćnija postajala.

Bilo je to doba kada je pustio bradu, prestao da jede meso i ubija insekte. Kada je namontirao filter za vodu i kupio ručni mlin za pahuljice. Kada je počeo da donira znatan deo svog prihoda organizacijama za zaštitu životinja i udruženjima za ljudska prava i kada je organizovao da se njen bankovni račun prebaci u banku s etičkim načinom poslovanja. A obrazloženje takvog ponašanja bilo je jasno koliko i istinito: zato što ne može biti pogrešno raditi ispravnu stvar.

Tokom mnogih večeri naglas je razmišljao o načinu na koji bi trebalo da žive. Kako bi još mogli da smanje ekološki otisak. Paula je sedela za stolom s njim. Nema slušateljka, koja bi povremeno klimnula glavom.

Istovremeno je rasla njegova patnja zbog sveta i ljudi. Za odlaske na kafu nosio je čepiće za uši. Nije podnosio deliće tuđih života, prisilno učešće u životima stranaca. Paula je videla gađenje u napetom izrazu njegovog lica.

Načelno je delila njegove stavove. Od početka se divila Ludgerovom moralnom integritetu i spremnosti na odricanje. Za razliku od većine, delovao je u skladu sa svojim uverenjima i trpeo posledice. Razumela je i osetljivost. I baš kao i on, želela je da Leni odraste u boljem svetu. I zar ta saglasnost nije bila ljubav o kojoj je Ludger govorio?

Ali sve to nije imalo veze s njom lično. S njom – Paulom.

* * *

Paula, prošapuće i skloni joj kosu s uplakanog lica.

Vencel razume. Izgleda kao da sve razume. Ne prezire je, ne osuđuje i nijednom se nije namrštio.

Pre nego što je prvi put spavala s njim, otišla je kod lekara. Bila je ubeđena da se zarazila nečim. Tokom godinu dana Paula je spavala s petnaesticom muškaraca. Prema podacima s portala za traženje šeme sa strane, svi su bili oženjeni. Paula im je znala imena i godine, i ništa više. Kada bi rekli da su zdravi, verovala im je.

A ni muškarci nisu želeli ništa da znaju.

Kada su joj rezultati stigli, ona i Vencel su se poznavali osam nedelja. Zajedno su slušali Bramsovu simfoniju i klavirski koncert Rahmanjinova, bili u pozorištu, išli u duge šetnje i ljubili se na klupi u parku. Ranije bi za osam nedelja započela, održala i završila vezu. Vencel je još nije ni video nagu.

Na početku je strahovala da će, kada bude saznao koliko je oštećena, potražiti neku bolju. Ali kako se uvek iznova pojavljivao u tačno određeno vreme na dogovorenim mestima, strah je polako počeo da popušta.

Dok je stajala na šalteru lekarske ordinacije, Paula je uzaludno pokušavala da pročita rezultat s lica medicinske seštre. Bezizraznog lica je iščitavala list papira. Telefon je zazvonio, javila se, zakazala termin pa ponovo pogledala papir. *Sve je u redu, gospođo Kron*, rekla je i ne podigavši pogled.

Paula je vozila bicikl. Vetar na njenom licu bio je topao.

Na pijaci je kupila ribu, paradajz, paprike, krastavce, rotkvice, zelenu salatu, crni i beli luk, sveže začinsko bilje, limun i šafran. S punom korpom bicikla svratila je u vinoteku, probala burgundac sivi, burgundac beli i sovinjon, osetila

prijatno dejstvo alkohola i napustila prodavnicu s frankonij-skim silvancem.

Kod kuće je opasala kecelju, pustila Šopenove balade i počela da kuva.

Bio je to dan kada su došle čiope. Kao i svake godine, na jednom su bile tu. Doletele su iz predela južno od ekvatora u prvim nedeljama maja meseca. Zapanjujućom brzinom jurile su ulicama. Prodoran cvrkut odjekivao je kroz veče i čuo se čak i kroz zatvorene prozore.

Paula je ušla u dnevnu sobu i sela na prozorsku dasku. Nekoliko minuta se večernje sunce ogledalo u prozoru preko puta. Njen poluprofil se kao slika isečena makazama ocrtavao na zavesi koja je delila sobu, a senke čiope jurišale su preko njega.

Te noći su spavali zajedno. Vencel nije uradio ništa što Pauli već nije bilo poznato, ali nešto je u tom vođenju ljubavi bilo drugačije. Bilo je poput kompleksne muzike – nakon prvog slušanja javljali su se drugi, finiji tonovi, ukazivala se lepota i najtišeg tona, čak i pauza. A kada je narednog jutra otvorila oči, Vencel je još uvek bio pored nje.

Kada je Ludger prestao da joj se obraća po imenu, počela je da radi stvari koje su za cilj imale samo da budu različite od onoga što je on smatrao ispravnim.

Jednog nedeljnog jutra, Paula se tuširala čitavih petnaest minuta bez prestanka.

Jedne srede uveče je na njegove oči bacila nagnječenu jabuku u smeće.

Kupovala je odeću i obuću, iako je posedovala ogromne količine odeće i obuće. Ali svoje ime je začula ponovo tek kada je jedne večeri ispržila juneću šniclu.